

Viinijärven ja Sysmäjärven kalaston nykytilan selvitys

Asiakas: Mondo Minerals Oy

Projektinumero: 101028111-002

12.05.2026

AFRY Finland Oy
Finland

Puhelin +358 10 3311
Y-tunnus: 0625905-6

afry.fi

Sisältö

1 Johdanto 2

2 Kalaston nykytila selvitysalueella 2

2.1 Menetelmät 2

2.2 Tulokset 2

1 Johdanto

Mondo Minerasis Oy:n Outokummun Vuonoksen tuotantolaitoksen käsiteltyjen ja pois johdettavien vesien osalta tarkastellaan vaihtoehtoisia purkupaikkoja nykyisen Sysmäjärven lisäksi osana YVA-menettelyä. Tarkastelun osana selvitetään Viinijärven ja Sysmäjärven kalaston- ja kalastuksen nykytilaa. Selvitys toteutettiin haastattelujen avulla.

Selvitys kohdennettiin alueisiin, joista ei ole olemassa kaikilta osin ajantasaista tietoa kalaston tai erityisesti kalastuksen nykytilasta.

Viinijärvi jakautuu läntiseen ja itäiseen altaaseen, joita yhdistää Käsämänsalmi. Läntinen allas tunnetaan myös nimellä tumma puoli, ja itäinen allas nimellä kirkas puoli. Puolet eroavat toisistaan kalaston osalta, ja tässä raportissa käsitellään läntistä, eli tummaa puolta.

2 Kalaston nykytila selvitysalueella

2.1 Menetelmät

Viinijärven ja Sysmäjärven kalaston ja kalastuksen nykytilaa selvitettiin puhelinhaastatteluna toukokuussa 2026. Puhelinhaastattelu kohdennettiin Viinijärven tumman puolen osakaskuntien (Taipaleen ja Sotkuman osakaskunnat) puheenjohtajille, Sysmän Kalaveden osakaskunnan sihteerille, kalatalousalueen toiminnanjohtajalle ja puhelinhaastatteluiden yhteydessä esiin nousseelle Viinijärven tummalla puolella pitkäaikaisesti toimineelle ammattikalastajalle. Yhteensä tavoitettiin 5 tahoa.

2.2 Tulokset

Viinijärvellä on tummalla puolella virkistys- ja kotitarvekalastusta, sekä kaupallista- ja ammattikalastusta. Osakaskuntien vapaa-ajankalastuksen luvanmyynnissä painottuu alueen mökkiläiset ja siten kesäaikainen kalastus, mutta kotitarve- ja kaupallinen kalastus on ympärivuotista.

Haastateltujen mukaan kaikkia pyydystyyppejä käytetään. Erikseen mainittiin ympärivuotisista pyydyksistä verkot ja katiskat, sekä avovesikaudelta heitto- ja vetouistelu, rysäpyynti ja onkiminen sekä jigikalastus. Moottoriuistelu ja jigikalastus oli haastateltavien näkemyksen mukaan lisääntynyt viime vuosina. Vapaa-ajan merkkimyynti oli menneistä vuosista vähentynyt, mahdollisesti jigikalastuksen suosion kasvun myötä, mutta osakaskunnat myivät edelleen vapaa-ajankalastukseen arviolta ainakin yli 1000 yksikkömerkkiä vuosittain. Haastatellut kuvasivat Viinijärvellä tapahtuvan kalastuksen määrää sanoin ”kalastuspainetta on”.

Viinijärven tumman puolen hehtaarikohtainen tuottavuus arvioitiin Pohjois-Karjalan mittapuulla hyvin tuottavaksi. Tärkeimmiksi saalislajeiksi mainittiin kuha, ahven ja hauki. Näiden lisäksi saaliiksi saadaan madetta, särkeä ja muikkua, sekä lähinnä sivusaaliina lahnaa ja pasuria. Särkikalojen, ja etenkin särjen, kalastus Viinijärvellä on kehittynyt, ja sillä on myös kaupallinen arvo. Järveen istutetaan kuhan lisäksi siikaa, jota kuitenkin saadaan saaliiksi harvoin. Yleisesti kalakanta arvioitiin hyväksi kalastuspaineesta huolimatta.

Muikkukannan arvioitiin vahvistuneen viime vuosien aikana, minkä lisäksi filekokoista ahventa saadaan aiempaa enemmän. Toisaalta kuhakannan kerrottiin jopa romahtaneen vuonna 2021, mistä kanta ei ole ainakaan täysin palautunut. Kuhan luontaista lisääntymistä Viinijärven tummalla puolella vaikeuttaa haastateltavien mukaan veden humuspitoisuus: pohjan tuntumaan kertyvä humusmatto muodostaa osittaisen happikadon, mikä tappaa kehittyvät poikaset.

Kalastusta haittaavina tekijöinä pidettiin yleisesti pyydysten likaantumista. Uutena ilmiönä rihmalevän esiintyminen oli runsasta kesällä 2025. Syvänteiden happikato, joka johtaa myös alueelliseen kalattomuuteen, on perinteisesti aiheuttanut ongelmia mm. Kirkkoselän syvänteessä, mutta ainakin talvella 2024–2025 happikatoa vaikutti olevan uusilla alueilla ”siellä sun täällä”. Lisäksi joskus oli

havaittu kaikkien kalojen yllättäen kuolleen verkkoihin, minkä aiheuttajaksi epäiltiin pistemäisiä sulfaattipäästöjä.

Sysmäjärvellä kalastus on kotitarve- ja virkistyskalastusta. Kalastus painottuu avovesikauteen, mutta myös talvikalastusta harjoitetaan.

Haastatellun mukaan Sysmäjärvellä käytetyimmät pyyntimuodot ovat heitto- ja vetouistelu, sekä verkot ja katiskat. Talvella pyynti tapahtuu pääasiassa pilkkivavoilla ja koukuilla. Pyydyslupia myydään vuodessa arviolta 40 kpl.

Sysmäjärven tärkeimmät saalislajit ovat kuha ja hauki, joiden lisäksi saadaan myös ahventa. Näiden lisäksi saadaan särkeä, pasuria ja lahnaa sekä toisinaan järveen aikoinaan istutettuja karppeja. Järveen istutetaan kuhaa.

Sysmäjärven kuhakanta on pysynyt vakaana istutusten ansiosta, ja istutetut kalat ovat kasvaneet hyvin. Järvessä on tiettävästi suuria haukia, joiden pyytäjät osallistuvat myös valtakunnalliseen Hauenkalastajat Open -kilpailuun, jossa pyydä ja päästä menetelmällä pyydetään suuria haukia. Hauen lisäksi myös ahven ja lahna ovat järvessä suuria.

Kalastusta haittaavia tekijöitä Sysmäjärvellä on särkikalojen suuri määrä, rehevöityminen ja happikadot. Sysmäjärvi on jo ainakin 50-luvulta asti paikallisten keskuudessa tunnettu siitä, että joidenkin kaivosten, ja myös Outokummun kaupungin jätevedenpuhdistamon puhtaat jätevedet päätyvät Lahdenjoen kautta järveen. Tästä syystä osa paikallisista ei nykyäänkään hyödynnä järven kaloja ruokakalana. Särkikalojen määrää on aiemmin ollut tarkoitus vähentää hoitokalastamalla, mutta hanke ei edennyt. Sysmäjärvessä on hapetin, mutta haastateltavan käsityksen mukaan vanha hapetin sekoittaa vain hapettimen alapuolista vettä, eikä ole yhtä tehokas, kuin nykyaikainen hapetin.